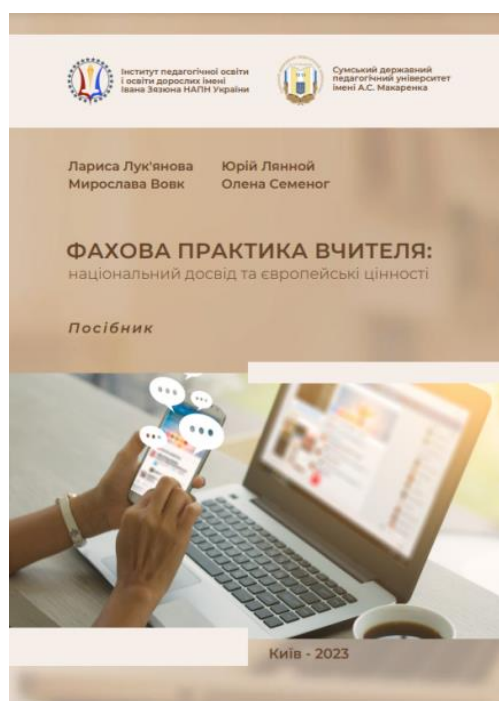

РЕЦЕНЗІЇ

ПРАКТИКА В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ: ІННОВАЦІЇ, ВИКЛИКИ, ЦІННОСТІ

(рецензія на посібник «Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності / Лук'янова Лариса, Лянной Юрій, Семенов Олена, Вовк Мирослава. Київ: Талком, 2023. 237 с.)

В умовах воєнного стану увиразнилась роль партнерства та освітньої взаємодії профільних випускових кафедр педагогічних університетів, закладів загальної середньої освіти, науково-дослідницьких інституцій¹. Міжрегіональне партнерство сприяє збереженню української ідентичності, вихованню учасників освітнього процесу як громадян і патріотів України.

У листопаді 2022 р. за ініціативи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України було підписано меморандум про створення «Об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія»». До Об'єднання увійшли ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України та п'ять закладів вищої педагогічної освіти (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича). Створено

¹ Семенов, О.М., Вовк, М.П. (2022). Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій. Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2), 1-14. Взято з <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>

Об'єднання задля творчої партнерської взаємодії між науковою установою і закладами вищої освіти, що здійснюють підготовку педагогічних працівників з метою проведення спільних досліджень, наукових проєктів, програм та інших форм діяльності, що сприятимуть удосконаленню професійної підготовки майбутнього вчителя.

Президент НАПН України В. Кремень на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти 1 березня 2023 р. означив виклики в підготовці вчителя, акцентував увагу на вагомості педагогічної практики під час навчання майбутніх учителів: важливий як досвід інших країн, де вона побудована більш послідовно і є ефективною, так і національна специфіка².

Партнерська взаємодія Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України впродовж воєнного стану сприяла у вересні-листопаді 2022 р. більш якісному перебігу фахової практики бакалаврів і магістрантів спеціальності «Середня освіта. Українська мова і література».

Практичну підготовку визначено наскрізним компонентом системи професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічному університеті. Побудована на засадах принципів взаємозв'язку і взаємодоповнюваності з навчальними дисциплінами у вищому закладі, а також з урахуванням потреб Нової української школи, практика має забезпечувати засвоєння певної системи норм, правил, соціальних ролей і цінностей, перевірку дієвості набутих загальних і фахових компетентностей, формування індивідуального педагогічного стилю й усвідомленої потреби щодо саморозвитку і самореалізації³.

Значною мірою розвиток у школярів умінь щодо «критичного й системного мислення, умінь читати з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово, логічно обґрунтовувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати»⁴ залежить від

² Кремень, В. Г. (2023). Підготовка вчителя: виклики і відповіді: за результатами наукової доповіді на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, 1 березня 2023 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-6. Взято з <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5104>

³ Семенов, О. М., Вовк, М. П., Дятленко, Т. І, Громова, Н. В. (2021). *Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації*: навчальний посібник. Київ: Талком. С. 24.

⁴ Державний стандарт базової середньої освіти. Взято з http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/

готовності вчителя проєктувати освітній процес на засадах культурних цінностей і гуманітарних пріоритетів, з урахуванням ефективних методик і технологій навчання. Переосмислення цінностей фахової практики, яка, відповідно до потреб стейкхолдерів, має сприяти формуванню ціннісних установок, фахово-методичних знань, умінь і навичок, зумовлює необхідність удосконалити зміст, форми, методи професійної підготовки майбутніх учителів на засадах європейських критеріїв і національних стандартів. На призначенні фахової практики зацентрована увага в законодавчо-нормативних документах (у Законі України «Про освіту» (2017 р.), Концепції розвитку педагогічної освіти України (2018) та ін.).

Науковцями Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України укладено аналітичні матеріали, що охоплюють результати опитування викладачів, керівників практик, представлення досвіду організації практик майбутніх учителів-філологів⁵.

У публікаціях авторів посібника окреслено особливості фахової практики як чинника розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя-словесника, запропоновано інструментарій аналізу уроків з української мови і літератури з урахуванням методів, прийомів, засобів навчання⁶, представлено результати освітньо-наукового партнерства з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України у квітні-жовтні 2022 р.⁷.

Зміст рецензованого посібника структуровано на 6 розділів.

У розділі 1 узагальнено термінологічний дискурс проблеми, схарактеризовано законодавчо-нормативні регулятиви організації практик; окреслено компетентнісні засади організації практик з урахуванням євроінтеграційних процесів, а також окреслено цінні ідеї зарубіжних університетів в організації практичної підготовки майбутніх педагогів.

⁵ Вовк, М.П., Грищенко, Ю.В., Соломаха, С.О., Філіпчук, Н.О. (2022). *Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти: аналітичні матеріали*. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 278 с.

⁶ Семенов, О. М., Вовк, М. П., Дятленко, Т. І, Громова, Н. В. (2021). *Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації*: навчальний посібник. Київ: Талком.

⁷ Семенов, О. М., Вовк М. П. (2022). Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій. Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 3(2), 1-14. Взято з <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>

Розділ 2 присвячено питанням ефективного проведення виробничих практик у закладі вищої педагогічної освіти на бакалаврському і магістерському освітніх рівнях: викладено змістові аспекти та рекомендації щодо організації виробничої практики в середній школі (бакалаврський освітній рівень), виробничої практики у старшій школі на магістерському освітньому рівні, виробничої переддипломної практики на прикладі підготовки майбутніх учителів-філологів.

У розділі 3 представлено досвід проведення фахової практики майбутніх педагогів-магістрів в умовах воєнного часу на засадах партнерської взаємодії з урахуванням викликів дистанційного і змішаного форматів навчання. Акцентовано увагу на формуванні академічної культури і академічної доброчесності майбутніх магістрів під час практичної підготовки, розвитку в них спектру компетентностей, зокрема щодо моделювання сучасного уроку, використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

У розділі 4 розкрито етапи проходження викладацької практики майбутніми викладачами-дослідниками на докторському освітньому рівні в галузі 01 Освіта, педагогіка; викладено рекомендації до ефективної її організації, зокрема щодо реалізації основних завдань і форм практики.

Розділ 5 розкриває законодавчо-нормативні механізми запровадження педагогічної інтернатури в Україні як форми післядипломної практики і професійної адаптації молодого вчителя, а також представлено досвід організації післядипломної практики або педагогічної інтернатури в зарубіжному контексті.

У розділі 6 запропоновано практикум із метою якісного проходження різних видів практик задля формування спектру професійних компетентностей: інноваційної, методичної, дослідницької, цифрової, педагогічної майстерності тощо з урахуванням викликів дистанційного і змішаного форматів навчання.

Сподіваємося, що запропоноване навчальне видання дозволить удосконалити зміст, форми, методи організації практик у підготовці сучасного вчителя в закладах вищої педагогічної освіти на основі цінних українських традицій та конструктивних європейських практик.

Рецензент – Лідія Хомич